

**การประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริม  
และพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษา  
ระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์  
มหาวิทยาลัยมหิดล**  
**Assessment of Needs of the Graduate Students,  
Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol  
University for the Research Ethics Potential Promoting  
and Developing Activities**

เบญจวรรณ มิ่งมนต์ชัยกุล<sup>1</sup> กิตติวรรณ นิมดิษฐ์<sup>2</sup> สติธิพร ชูลีธรรม<sup>3</sup>

**บทคัดย่อ**

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล การศึกษาระยะที่ 1 เป็นระยะกำหนดกรอบแนวคิดของการประเมินความต้องการจำเป็น พบว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล คาดหวังให้จัดกิจกรรมดังต่อไปนี้ คลินิกจริยธรรมการวิจัย การให้บริการถาม-ตอบทางอีเมล ทางโทรศัพท์ และทาง

<sup>1</sup>เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล benjawan. min@mahidol.ac.th

<sup>2</sup>นักวิชาการศึกษา งานวิจัยและบริการวิชาการ สำนักงานคณบดี คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล kittiwan.nim@mahidol.edu

<sup>3</sup>นักวิชาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล sittiporn.chu@mahidol.edu

เว็บไซต์ คาดหวังให้มีการบรรยายเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย และการใช้โปรแกรม CITI program โดยต้องการให้สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ ประสานงานกับภาควิชาหรือหลักสูตรที่รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นหน่วยงานหลักในการจัดกิจกรรมการศึกษาระยะที่ 2 เป็นระยะประเมินความต้องการจำเป็น นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้แสดงความคิดเห็นว่า กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยที่ควรดำเนินการมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การให้บริการถาม-ตอบทางอีเมล คิดเป็นร้อยละ 82.4 รองลงมา คือ การให้บริการถาม-ตอบในเว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 79.0 และการให้บริการถาม-ตอบทางโทรศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 65.5

ส่วนกิจกรรมที่ควรดำเนินการจัดเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยเป็นบางครั้ง 3 อันดับแรก ได้แก่ คลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในวันทำการ คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองลงมาคือ คลินิกจริยธรรมการวิจัยแบบกลุ่มย่อย ตามภาควิชาต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 58.8 และคลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และในวันเสาร์-อาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 55.5

**คำสำคัญ :** การประเมินความต้องการจำเป็น/จริยธรรมการวิจัย/นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

## Abstract

This article aimed to assess the needs of the graduate students, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University for the research ethics potential promoting and developing activities. As for the study in the first stage, the researchers determined the conceptual framework of the needs assessment and found that the graduate students of the Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University expected the organization to organize the activities of research ethics clinic, the question-answer service provision by email, telephone, and website, the lecture of research ethics, and use of CITI Program.

110 The graduate students wanted The Social Sciences Institutional Review Board to coordinate with the related agency to be the main agency to organize the activities. As for the study in the second stage, the researcher assessed the needs. The graduate students of the Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University expressed the opinions that the research ethics potential promoting and developing activities which should be most considerably organized were the question-answer service provision by email (82.4%), the question-answer service provision on website (79.0%), and the question-answer service provision by telephone (65.5%), respectively.

The activities which should be occasionally organized for promoting and developing the research ethics potential were the research ethics clinic organized in the working days by the Research

and Technical Affairs Division, Faculty of Social Sciences and Humanities (61.3%), the sub-group research ethics clinic in various departments (58.8%), and the research ethics clinic organized on Saturday-Sunday by the Research and Technical Affairs Division, Faculty of Social Sciences and Humanities (55.5%).

**Keywords :** Needs assessment/research ethics/graduate students

### ความสำคัญและความเป็นมา

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะการวิจัยที่สามารถสร้างองค์ความรู้และมีจริยธรรมการวิจัย หรือมีความรับผิดชอบต่อสังคม (คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557; แผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2559-2562) มหาวิทยาลัยมหิดลในฐานะที่เป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ จึงให้ความสำคัญกับการวิจัย และมีองค์กร/หน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในหลายส่วนงาน ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยในคน และมีคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ประจำส่วนงาน จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล (SIRB) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะเวชศาสตร์เขตร้อน (FTM ECF) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ชุดกลางที่วิทยาเขตศาลายา (MU-CIRB) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะพยาบาลศาสตร์ (MU-IRB-NS) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ (MUSSIRB) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะทันตแพทยศาสตร์และคณะเภสัชศาสตร์

(MU-DT/PY-IRB) และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สถาบันวิจัยประชากรและสังคม (MU IPSR) (ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2558, ออนไลน์) โดยหน่วยงานทั้งหลายเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วทำหน้าที่พิจารณาโครงการวิจัยที่เสนอขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน ของนักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นหลัก (เช่น แนวทางการดำเนินงานมาตรฐานของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2558 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2)) ตลอดจนมีหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นทางด้านจริยธรรมการวิจัยในคน ซึ่งหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ดังกล่าวคือ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มีรายวิชา บทคร 521 จริยธรรมการวิจัย 1 (1-0-2) หน่วยกิต (GRID 521 RESEARCH ETHICS) หมวดวิชาเลือกให้กับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งภายใน-ภายนอก มหาวิทยาลัยมหิดล รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่สนใจ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย ปีการศึกษาละ 3 ครั้ง (ภาคต้น-ภาคปลาย สอนภาษาไทย และภาคฤดูร้อนสอนภาษาอังกฤษ) (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2558, ออนไลน์) นอกจากนี้ยังมีรายวิชาเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย (Research methodology) ที่มีการสอนเรื่องจริยธรรมการวิจัยในคนอีก 24 รายวิชาที่เปิดสอนในคณะ/สถาบันต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยมหิดล (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559, ออนไลน์)

ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหิดลก็เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่จัดประชุมเชิงปฏิบัติ ด้านจริยธรรมการวิจัยในคน ซึ่งเรื่องจริยธรรมการวิจัยในคน สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social science & Behavioral Research) นั้นจัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง ในเดือนมีนาคมและกรกฎาคม (ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2558, ออนไลน์) ในปี พ.ศ. 2559 ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยในคน ได้เข้าลิขสิทธิ์ CITI online

training program จาก University of Miami เพื่อให้เป็นทางเลือกหนึ่งของบุคลากรและนักศึกษาได้ศึกษาด้วยตนเอง (ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559, ออนไลน์)

สำหรับส่วนงานอื่น ๆ ที่จัดอบรมจริยธรรมการวิจัยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อให้เทียบเคียงกับรายวิชา บชทศ 521 จริยธรรมการวิจัย เช่น คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จัดร่วมกับคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ปีละ 3 ครั้ง ในเดือนกันยายน และตุลาคม (สอนภาษาไทย 2 ครั้ง และสอนภาษาอังกฤษ 1 ครั้ง) เป็นต้น

แม้ว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกคนได้ผ่านการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือด้วยวิธีการดังกล่าวข้างต้นแล้ว แต่จากการวิเคราะห์ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนสาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่มีต่อโครงการวิจัยที่เสนอขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในคน พบปัญหาของการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ ในหลายประเด็น ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในคนของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ ต้องจัดเตรียมเอกสารเพื่อเสนอขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจำนวนมาก และต้องใช้ระยะเวลานาน อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ ควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมจริยธรรมการวิจัยในคนอย่างต่อเนื่องในนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในคนแก่กรรมการ และผู้ที่สนใจ เช่น จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ คลินิกจริยธรรมการวิจัย เป็นต้น (เบญจวรรณ มิ่งมนต์ชัยกุล, 2558)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นกรณีศึกษาเฉพาะกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่กำลังอยู่ระหว่างการดำเนินการเสนอขอรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อการประเมินความต้องการจำเป็นต่อกิจกรรมที่จะส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย ซึ่งการประเมินบริบทนั้นก็เพื่อให้เข้าใจสภาพที่เป็นอยู่ของหน่วยงาน และรู้ความต้องการของหน่วยงานว่าจำเป็นต้องได้รับการสนองตอบในด้านใด จึงต้องมีเครื่องมือที่ช่วยในการทำงาน ด้วยเหตุนี้จึงมีการพัฒนาวิธีการวิจัย ประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อช่วยวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางการแก้ไข (สุวิมล ว่องวานิช, 2550, : 26) จากแนวคิดที่ว่า “ความต้องการจำเป็น” (Needs) หมายถึง ความแตกต่างหรือช่องว่าง (Gap) ระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ (What is) กับสิ่งที่มุ่งหวัง (What should be) ความต้องการจำเป็นที่ได้จะเป็นคำถาม สะท้อนให้เห็นถึงสถานะของการเกิดปัญหา (Problem) (มัญญางามแสง, 2547, : 43) ฉะนั้น “การประเมินความต้องการจำเป็น” (Needs Assessment) จึงเป็นกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพในปัจจุบัน (What is) กับสภาพที่ควรจะเป็น (What should be) ที่มีระบบเพื่อจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง โดยเป็นการกำหนดความต้องการจำเป็น พิจารณาตัดสินความขัดแย้ง ตรวจสอบสภาพทั่วไปตามธรรมชาติและหาสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น และจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต (ทิพวรรณ ประเสริฐอำไพสกุล, 2544, : 14) ซึ่งในการบริหารงานทั่วไปพบว่าขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นมักจะถูกกละเลย ไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร เพราะการตัดสินใจต่าง ๆ จะอยู่ในมือของผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ หรือถึงแม้จะมีการประเมินความต้องการจำเป็นก็มักจะเป็นแบบไม่เป็นทางการ โดยใช้ข้อมูลตามการรับรู้ของผู้เกี่ยวข้อง ทำให้ฐานข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจไม่หนักแน่น (สุวิมล ว่องวานิช, 2541, : 47)

จากที่กล่าวความสำคัญและความเป็นมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อสอบถามถึงความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหา ความต้องการจำเป็นหรือสภาพพื้นฐานในขั้นต้นที่มีประโยชน์ต่อการวางแผน ตัดสินใจดำเนินการใด ๆ หรือการพัฒนาโครงการด้านการให้บริการวิชาการด้านจริยธรรมการวิจัยต่อไปตามความต้องการจำเป็นอย่างแท้จริงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

### วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

### ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้างนี้เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล มีขั้นตอนการดำเนินการ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะกำหนดกรอบแนวคิดของการประเมินความต้องการจำเป็น ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ตัวแทนหลักสูตรละ 1 คน รวมจำนวน 25 คน/สาขาวิชา (จำแนกเป็นหลักสูตรปริญญาโท 13 สาขาวิชา และหลักสูตรปริญญาเอก 12 สาขาวิชา) ใช้วิธีการตอบแบบสำรวจด้วยคำถามปลายเปิด

จำนวน 8 ข้อ โดยสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย

ระยะที่ 2 ระยะประเมินความต้องการจำเป็น ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมดซึ่งเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ที่มีสถานภาพกำลังศึกษา ตั้งแต่รหัส 52-58 ทั้งหมด 25 สาขาวิชา จำนวน 799 คน คณะผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามระยะที่ 2 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในระยะที่ 1 มาจัดหมวดหมู่ และแบ่งกลุ่ม จำแนกแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ หลักสูตร ภาควิชา และปี พ.ศ. ที่เข้าศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

1) การศึกษาด้านความถี่ของการจัดกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ บ่อย ๆ บางครั้ง และไม่เคย ทั้งหมด 9 ข้อ

2) การศึกษาความเห็นต่อการช่วยพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยในระดับใด โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง และน้อย จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความต้องการสนับสนุนจากสนับสนุนจากองค์กรและการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ประเมินความต้องการการสนับสนุนจากองค์กรเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย โดยแบ่งระดับความต้องการออกเป็น 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ

|            |            |
|------------|------------|
| มากที่สุด  | ให้คะแนน 5 |
| มาก        | ให้คะแนน 4 |
| ปานกลาง    | ให้คะแนน 3 |
| น้อย       | ให้คะแนน 2 |
| น้อยที่สุด | ให้คะแนน 1 |

2) ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ได้แสดงความคิดเห็น หรือให้คำแนะนำอื่น ๆ เพิ่มเติมแก่คณะผู้วิจัย

## ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นระยะกำหนดกรอบแนวคิดของการประเมินความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธีการตอบแบบสำรวจด้วยคำถามปลายเปิด จำนวน 8 ข้อ โดยขอความอนุเคราะห์ไปยังประธานหลักสูตรทั้ง 25 สาขาวิชาที่เปิดสอนในคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ให้คัดเลือกตัวแทนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตอบแบบสำรวจ (ข้อมูลจากงานบริหารการศึกษาคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2559) มีตัวแทนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตอบแบบสำรวจส่งกลับคืนมา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมในระยะที่ 1 นี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์

ข้อมูลแบบวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากนั้นนำมาจัดหมวดหมู่และแบ่งกลุ่ม เพื่อสร้างกรอบข้อมูลในแบบสอบถามต่อไป

ระยะที่ 2 เป็นระยะประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย โดยคณะผู้วิจัยทำหนังสือจากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนสาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ถึงนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการแจ้งให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2559 โดยคณะผู้วิจัยได้แจ้ง link แบบสอบถามออนไลน์ในหนังสือดังกล่าว เพื่อให้ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ได้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ มีนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตั้งแต่รหัส 52-58 ทั้งหมด 19 สาขาวิชา ตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 14.89 ประกอบด้วย นักศึกษาปริญญาโท จำนวน 54 คน และนักศึกษาปริญญาเอก จำนวน 65 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติพรรณนา เพื่อแสดงความถี่และร้อยละ และการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น วิเคราะห์โดยใช้วิธีคำนวณจากการประมาณค่าตามสเกล (Rating by Scale) แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์แบบความเรียง

## ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นระยะกำหนดกรอบแนวคิดของการประเมินความต้องการจำเป็น

กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล ให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ คลินิกจริยธรรมการวิจัย การให้บริการถาม-ตอบทางอีเมล ทางโทรศัพท์ และทางเว็บไซต์ การจัดการบรรยายเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลคาดหวัง

| ลำดับ | กิจกรรมที่คาดหวัง                                                                             |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1     | คลินิกจริยธรรมการวิจัยแบบกลุ่มย่อยตามภาควิชาต่าง ๆ                                            |
| 2     | คลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในวันทำการ         |
| 3     | คลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในวันเสาร์-อาทิตย์ |
| 4     | การให้บริการถาม-ตอบทางอีเมล (e-mail)                                                          |
| 5     | การให้บริการถาม-ตอบทางโทรศัพท์                                                                |
| 6     | การให้บริการถาม-ตอบในเว็บไซต์                                                                 |
| 7     | การบรรยายเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย                                                            |
| 8     | การบรรยายเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย                                              |
| 9     | การบรรยายเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม CITI program                                                  |

สาเหตุที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลเลือกกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากต้องการสอบถาม และขอคำปรึกษาในกระบวนการขอรับรองจริยธรรมการวิจัย ต้องการความสะดวก รวดเร็วในการได้รับคำปรึกษาในเรื่องจริยธรรมการวิจัย ต้องการพัฒนาความรู้เรื่องจริยธรรมการวิจัยอย่างต่อเนื่อง ทันสมัย เพราะมีความสำคัญ

ต่อกระบวนการวิจัย และการอบรมจริยธรรมการวิจัยออนไลน์ผ่าน CITI program สะดวกและเหมาะสมกับนักศึกษาชาวต่างชาติ จึงควรจัดอบรมเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมดังกล่าว

ความต้องการการสนับสนุนจากองค์กรและการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับช่วงเวลา ความถี่ สถานที่ และหน่วยงานหลักในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยที่แตกต่างกัน โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกคนควรได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อย 1 ครั้ง ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยอย่างน้อยที่สุด 4 ครั้งต่อปี มากที่สุดเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อความสะดวกของนักศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ภาควิชา หรือที่คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล โดยให้สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล ประสานงานกับภาควิชาหลักสูตรที่รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดกิจกรรมดังกล่าว

ระยะที่ 2 ระยะประเมินความต้องการจำเป็น

1. การประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย

1.1 ระดับของการจัดกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย

กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าควรดำเนินการบ่อย ๆ ได้แก่ การให้บริการถาม-ตอบทางอีเมล (e-mail) คิดเป็นร้อยละ 82.4 รองลง

มา คือ การให้บริการถาม-ตอบในเว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 79.0 การให้บริการถาม-ตอบทางโทรศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 65.5 การบรรยายเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม CITI program คิดเป็นร้อยละ 52.9 และการบรรยายเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย คิดเป็นร้อยละ 52.1

ส่วนกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าควรดำเนินการเป็นบางครั้งได้แก่ คลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในวันทำการ คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองลงมา คือ คลินิกจริยธรรมการวิจัยแบบกลุ่มย่อย ตามภาควิชาต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 58.8 และคลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในวันเสาร์-อาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 55.5 และการบรรยายเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย คิดเป็นร้อยละ 51.3 (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามความถี่ของกิจกรรมที่ควรดำเนินการจัดเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย

| กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย                                     | ความถี่ |        |          |        |           |        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------|--------|----------|--------|-----------|--------|
|                                                                                           | บ่อย ๆ  |        | บางครั้ง |        | ไม่ควรจัด |        |
|                                                                                           | จำนวน   | ร้อยละ | จำนวน    | ร้อยละ | จำนวน     | ร้อยละ |
| 1. คลินิกจริยธรรมการวิจัยแบบกลุ่มย่อย ตามภาควิชาต่าง ๆ                                    | 48      | 40.3   | 70       | 58.8   | 1         | 0.8    |
| 2. คลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในวันทำการ | 34      | 28.6   | 73       | 61.3   | 12        | 10.1   |

| กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้าน<br>จริยธรรมการวิจัย                                                | ความถี่ |        |          |        |           |        |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|--------|----------|--------|-----------|--------|
|                                                                                                          | บ่อย ๆ  |        | บางครั้ง |        | ไม่ควรจัด |        |
|                                                                                                          | จำนวน   | ร้อยละ | จำนวน    | ร้อยละ | จำนวน     | ร้อยละ |
| 3. คลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและ<br>วิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์<br>ในวันเสาร์-อาทิตย์ | 43      | 36.1   | 66       | 55.5   | 10        | 8.4    |
| 4. การให้บริการถาม-ตอบทางอีเมล (e-mail)                                                                  | 98      | 82.4   | 22       | 18.5   | 1         | 0.8    |
| 5. การให้บริการถาม-ตอบทางโทรศัพท์                                                                        | 78      | 65.5   | 28       | 23.5   | 14        | 11.8   |
| 6. การให้บริการถาม-ตอบในเว็บไซต์                                                                         | 94      | 79.0   | 24       | 20.2   | 2         | 1.7    |
| 7. การบรรยายเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย                                                                    | 58      | 48.7   | 61       | 51.3   | 1         | 0.8    |
| 8. การบรรยายเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับจริยธรรม<br>การวิจัย                                                  | 62      | 52.1   | 57       | 47.9   | 0         | 0.0    |
| 9. การบรรยายเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม CITI<br>program                                                       | 63      | 52.9   | 56       | 47.1   | 1         | 0.8    |

## 1.2 ความเห็นต่อกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้าน จริยธรรมการวิจัย

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นให้จัดกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยทั้ง 9 กิจกรรมในระดับมาก ตามลำดับ ได้แก่ การบรรยายเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย คิดเป็นร้อยละ 77.3 คลินิกจริยธรรมการวิจัยแบบกลุ่มย่อย ตามภาควิชาต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 69.7 การบรรยายเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย คิดเป็นร้อยละ 68.9 การให้บริการถาม-ตอบในเว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 66.4 การให้บริการถาม-ตอบทางอีเมล (e-mail) คิดเป็นร้อยละ 63.9 การให้บริการถาม-ตอบทางโทรศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 61.3

การบรรยายเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม CITI program คิดเป็นร้อยละ 60.5 คลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ในวันทำการ คิดเป็นร้อยละ 59.7 และคลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในวันเสาร์-อาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 58.0 (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามระดับความเห็นต่อกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย

| กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้าน<br>จริยธรรมการวิจัย                                        | ความเห็น |        |         |        |       |        |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|--------|---------|--------|-------|--------|
|                                                                                                  | มาก      |        | ปานกลาง |        | น้อย  |        |
|                                                                                                  | จำนวน    | ร้อยละ | จำนวน   | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ |
| 1. การบรรยายเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย                                              | 92       | 77.3   | 25      | 21.0   | 2     | 1.7    |
| 2. คลินิกจริยธรรมการวิจัยแบบกลุ่มย่อย ตามภาควิชาต่าง ๆ                                           | 83       | 69.7   | 32      | 26.9   | 4     | 3.4    |
| 3. การบรรยายเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย                                                            | 82       | 68.9   | 37      | 31.1   | 3     | 2.5    |
| 4. การให้บริการถาม-ตอบในเว็บไซต์                                                                 | 79       | 66.4   | 33      | 27.7   | 7     | 5.9    |
| 5. การให้บริการถาม-ตอบทางอีเมล (e-mail)                                                          | 76       | 63.9   | 35      | 29.4   | 8     | 6.7    |
| 6. การให้บริการถาม-ตอบทางโทรศัพท์                                                                | 73       | 61.3   | 38      | 31.9   | 10    | 8.4    |
| 7. การบรรยายเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม CITI program                                                  | 72       | 60.5   | 45      | 37.8   | 2     | 1.7    |
| 8. คลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในวันทำการ         | 71       | 59.7   | 41      | 34.5   | 7     | 5.9    |
| 9. คลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในวันเสาร์-อาทิตย์ | 69       | 58.0   | 45      | 37.8   | 5     | 4.2    |

2. ประเมินความต้องการสนับสนุนจากองค์กรและการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย

2.1 ประเมินความต้องการสนับสนุนจากองค์กร

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้องค์กรสนับสนุนมากที่สุดในทุกด้าน ได้แก่ แจ้งข้อมูลที่ถูกต้องในเว็บไซต์ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว กรณีนักศึกษาอยู่ไกล คิดเป็นร้อยละ 62.2 รองลงมา คือ ต้องการให้องค์กรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย คิดเป็นร้อยละ 57.1 ควรให้นักศึกษาทุกคนที่ผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัย และผ่านการสอบวัดคุณสมบัติแล้ว มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยโดยไม่มีค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 47.1 และมีการอำนวยความสะดวกด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ภาควิชา เพื่อความสะดวกของนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 44.5 (ดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามความต้องการสนับสนุนจากองค์กร

| การสนับสนุนจากองค์กร                                                                                                                                                                             | ระดับความต้องการ |        |       |        |         |        |       |        |            |        |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|--------|-------|--------|---------|--------|-------|--------|------------|--------|
|                                                                                                                                                                                                  | มากที่สุด        |        | มาก   |        | ปานกลาง |        | น้อย  |        | น้อยที่สุด |        |
|                                                                                                                                                                                                  | จำนวน            | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ | จำนวน   | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ | จำนวน      | ร้อยละ |
| 1. ควรให้นักศึกษาทุกคนที่ผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัย และผ่านการสอบวัดคุณสมบัติแล้ว มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยโดยไม่มีค่าใช้จ่าย | 56               | 47.1   | 48    | 40.3   | 14      | 11.8   | -     | -      | 1          | 0.8    |

| การสนับสนุนจากองค์กร                                                                                  | ระดับความต้องการ |        |       |        |         |        |       |        |            |        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|--------|-------|--------|---------|--------|-------|--------|------------|--------|
|                                                                                                       | มากที่สุด        |        | มาก   |        | ปานกลาง |        | น้อย  |        | น้อยที่สุด |        |
|                                                                                                       | จำนวน            | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ | จำนวน   | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ | จำนวน      | ร้อยละ |
| 2. มีการอำนวยความสะดวกด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ภาควิชา เพื่อความสะดวกของนักศึกษา                    | 53               | 44.5   | 44    | 37.0   | 20      | 16.8   | 2     | 1.7    | -          | -      |
| 3. เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย                                                             | 68               | 57.1   | 40    | 33.6   | 10      | 8.4    | 1     | 0.8    | -          | -      |
| 4. มีการแจ้งข้อมูลที่ต้องการในเว็บไซต์ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว กรณีนักศึกษาอยู่ไกลสามารถติดต่อสอบถามได้ | 74               | 62.2   | 33    | 27.7   | 11      | 9.2    | 1     | 0.8    | -          | -      |

## 2.2 ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยินดีเข้าร่วมทุกกิจกรรมที่องค์กรจัดขึ้นหรือสนับสนุน ขอให้องค์กรแจ้งข้อมูลที่ต้องการในเว็บไซต์ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว กรณีนักศึกษาอยู่ไกล คิดเป็นร้อยละ 98.3

### อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 119 คน จาก 19 สาขาวิชา จำแนกเป็นหลักสูตรปริญญาโท จำนวน 12 สาขาวิชา และหลักสูตรปริญญาเอก จำนวน 7 สาขาวิชา โดยกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าควรดำเนินการบ่อย ๆ ได้แก่ การให้บริการถาม-ตอบทั้งทางอีเมล (e-mail) ทางเว็บไซต์ และทางโทรศัพท์ การบรรยายเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม CITI program และการบรรยายเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้เป็นช่องทางในการสื่อสารและทำให้นักศึกษามีความเข้าใจด้านจริยธรรมการวิจัยได้สะดวก และรวดเร็ว ดังเช่นที่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “เพื่อความสะดวกรวดเร็ว กรณีนี้นักศึกษาอยู่ทางไกล สามารถติดต่อสอบถามได้”

ส่วนกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย ที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าควรดำเนินการเป็นบางครั้ง ได้แก่ คลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในวันทำการ รองลงมา คือ คลินิกจริยธรรมการวิจัยแบบกลุ่มย่อย ตามภาควิชาต่าง ๆ และคลินิกจริยธรรมการวิจัยจัดโดยงานวิจัยและวิชาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในวันเสาร์-อาทิตย์ และการบรรยายเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย ซึ่งรูปแบบของคลินิกจริยธรรมการวิจัยมักจะเป็นกิจกรรมที่ต้องมีการนัดหมายล่วงหน้า มีกำหนดการให้คำแนะนำและคำปรึกษาที่แน่นอน เพื่อประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมดังกล่าว สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยของงานวิจัยและวิชาการ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่นักศึกษาหรือผู้วิจัยจะต้องนัดหมายล่วงหน้าอย่างน้อย 5 วันทำการ (2559, ออนไลน์) และในหน่วยส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มีกำหนดการจัดกิจกรรมคลินิกจริยธรรมการวิจัยเป็นประจำทุกเดือนละ 2 ครั้ง (2559, ออนไลน์)

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นให้จัดกิจกรรม

การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยในระดับมาก อีกทั้ง  
แสดงความคิดเห็นว่า

“สิ่งที่สำคัญมากกว่าการอบรมและบรรยาย คือต้องให้เกิดภาคปฏิบัติ  
จริงแก่นักศึกษาให้มาก นอกจากนี้ขั้นตอนของกระบวนการทำวิจัยและ  
กระบวนการจริยธรรมในการวิจัยในคนค่อนข้างมีมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ดังนั้น  
ควรมีการทบทวนกระบวนการและยุบรวมหรือยกเลิกกระบวนการที่ไม่มีความ  
จำเป็นหรือสามารถรวมได้ เพื่อความรวดเร็วในการจัดทำกรวิจัยของนักศึกษา”  
ในส่วนของการต้องการสนับสนุนจากองค์กร นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา  
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลที่ผู้ตอบแบบสอบถาม  
ส่วนใหญ่ต้องการให้องค์กรสนับสนุนมากที่สุดในทุก ๆ ด้าน และยินดีเข้าร่วม  
ทุกกิจกรรมที่องค์กรจะให้การสนับสนุน โดยมีนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา  
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้แสดงความ  
คิดเห็นว่า

“จริยธรรมมีความสำคัญมากในการทำวิจัย จึงควรดำเนินการให้  
ความรู้แก่ผู้วิจัยในทุก ๆ ทาง และควรให้การสนับสนุนในทุกแนวทาง”

“การให้ข้อมูล/ความรู้ในระยะที่ดำเนินการสอบโครงร่างเสร็จแล้ว  
จะเป็นประโยชน์ยิ่งเพื่อให้ผู้วิจัยทราบว่า ขั้นตอน IRB เป็นอย่างไร จะเขียน  
อย่างไรให้ผ่าน โดยที่ไม่ต้องแก้ไขหลายรอบ เพื่อประหยัดเวลา และอำนวยความสะดวก  
ความสะดวกกับผู้ที่ต้องเดินทางมาจากต่างจังหวัดด้วย โดยความเห็นส่วนตัว  
การอบรมในช่วงระยะแรกของการเปิดเทอม ก็เป็นประโยชน์ในระดับหนึ่ง  
แต่นักศึกษายังไม่ได้นำไปใช้จริง ๆ เพราะยังไม่สอบโครงร่าง ทำให้ช่วงเวลาใน  
การอบรม กับการสอบโครงร่างและทิ้งระยะเป็นเวลานาน ถ้าเป็นไปได้ อาจจะ  
เปลี่ยนช่วงเวลาของการอบรม หรืออยู่ในช่วงใกล้ปิดภาคเรียนที่ 2 ของ  
ป.โท ชั้นปีที่ 1 ก็น่าจะเป็นที่พอใจและเป็นประโยชน์กับนักศึกษาหลายท่าน  
พอสมควร”

## ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบ จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วมีข้อเสนอแนะที่ควรนำไปใช้ดังนี้

### ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยมีอยู่หลายระดับ ทั้งที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและบ่อย ๆ คือ การให้บริการถาม-ตอบทางอีเมล (e-mail) การให้บริการถาม-ตอบในเว็บไซต์ และการให้บริการถาม-ตอบทางโทรศัพท์ และกิจกรรมที่ควรดำเนินการจัดเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยเป็นบางครั้ง คือ คลินิกจริยธรรมการวิจัย ไม่ว่าหน่วยงานใดจะเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบหลัก แต่ประโยชน์หลัก คือ นักศึกษาจะได้สอบถาม ขอคำปรึกษา และพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องจริยธรรมการวิจัย ส่วนการอบรมจริยธรรมการวิจัยไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการบรรยาย การประชุมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมเหล่านี้ควรดำเนินการในช่วงเวลาที่เหมาะสม เช่น ช่วงเวลาที่นักศึกษาดำเนินการสอบโครงร่างแล้ว อย่างไรก็ตามการสนับสนุนจากองค์กรเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด โดยเฉพาะการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง สะดวก และรวดเร็วแก่นักศึกษาผ่านทางเว็บไซต์

### ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น ส่วนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับคณะ ภาควิชา และสาขาวิชา รวมถึงสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัยให้กับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อย่างต่อเนื่อง โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบแจ้งข้อมูลที่ต้องการในเว็บไซต์ จัดกิจกรรมบรรยายให้ความรู้ด้านจริยธรรมการวิจัยโดยเชิญ

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรมการวิจัยและมีประสบการณ์ในการทำวิจัยมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเปิดโอกาสให้นักศึกษาทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมการวิจัย

## เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

(2558). แนวทางการดำเนินงานมาตรฐานของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2558 (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2).

คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557 คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2558). แนวทางการดำเนินงานมาตรฐานของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2558 (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2).

งานบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

(2558). ข้อมูล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2558

\_\_\_\_\_. รายชื่อประธานหลักสูตร ปีการศึกษา 2559. เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2559

งานวิจัยและวิชาการ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559).

คลินิกการวิจัยและจริยธรรม. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2559 จาก <http://www2.ph.mahidol.ac.th/research/thai/Clinic/>

ทิพวรรณ ประเสริฐอำไพสกุล. (2544). การเปรียบเทียบผลการประเมินความต้องการจำเป็นและการยอมรับในผลการประเมินของครูคณิตศาสตร์ระหว่างการประเมินความต้องการจำเป็นแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559). จริยธรรมการวิจัยในคน. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2559 จาก <http://www.grad.mahidol.ac.th/th/current-students/research.php>

เบญจวรรณ มิ่งมนต์ชัยกุล. (2558). การวิเคราะห์ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่มีต่อโครงการวิจัยที่เสนอขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในคน. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

แผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2559-2562. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2559 จาก <http://www.op.mahidol.ac.th/orpl/assets/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%A5-%E0%B8%9E.%E0%B8%A8.-2559-2562-new-10-%E0%B8%AA.%E0%B8%84.58.pdf>

มนัญญา งามแสง. (2547). กลยุทธ์ทางเลือกในการพัฒนาทักษะการประเมิน  
ภายในสำหรับครูอนุบาล : การประเมินความต้องการจำเป็น  
สมบูรณ์แบบโดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจและพหุเทศะกรณีศึกษา.  
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและ  
ประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหิดล. (2558). **หน่วยงาน  
ที่เกี่ยวข้อง.** สืบค้นเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2558 จาก [https://  
sp.mahidol.ac.th/newweb/company.html](https://sp.mahidol.ac.th/newweb/company.html)

\_\_\_\_\_. (2559). **การเผยแพร่ความรู้ด้านจริยธรรมการวิจัยในคน.** สืบค้น  
เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2559 จาก [https://sp.mahidol.ac.th/new-  
web/teach.html](https://sp.mahidol.ac.th/new-web/teach.html)

สุวิมล ว่องวานิช. (2541). รายงานการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้ใน  
การประเมินความต้องการจำเป็นในวิทยานิพนธ์ของนิสิตคณะ  
ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารอัดสำเนา.

\_\_\_\_\_. (2550). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** (พิมพ์ครั้งที่2).  
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หน่วยส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมฯ)  
คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559). **คลินิกปรึกษา  
การกรอกเอกสารเสนอขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน วันที่ 21  
มีนาคม 2559 และ 28 มีนาคม 2559.** สืบค้นเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม  
2559 จาก [http : //www.dt.mahidol.ac.th/th/images/news/  
news2558/new-457-2.jpg](http://www.dt.mahidol.ac.th/th/images/news/news2558/new-457-2.jpg)

หน่วยส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมฯ)  
คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559). **คลินิกปรึกษา  
การรอกเอกสารเสนอขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน วันที่ 16  
พฤษภาคม 2559 และวันที่ 30 พฤษภาคม 2559. สืบค้นเมื่อ  
วันที่ 4 พฤษภาคม 2559 จาก [http://www.dt.mahidol.ac.th/th/  
images/news/news2558/new-526.jpg](http://www.dt.mahidol.ac.th/th/images/news/news2558/new-526.jpg)**